

Sociaal veiligheidsplan PCBO Kring

Opgesteld door de werkgroep gedrag:

B. v.d. Glind

M. Kooijmans

M. v.d. Breemen

September 2017

Inhoud

Waarom een plan sociale veiligheid?	3
Pedagogische huisstijl De Kring	3
Een schoolbrede preventieve aanpak.....	5
Aanpak wanneer grenzen overschreden worden.....	7
Wat verstaan wij onder pesten?.....	7
Welke stappen worden er ondernomen als pestgedrag wordt gesignaleerd?	12
Definitie grensoverschrijdend gedrag op de PCBS De Kring:.....	14
Kenmerken van grensoverschrijdend gedrag	14
Bijlage 1: het GGGG-model	18
Bijlage 2: gele kaart pestgedrag.....	19
Bijlage 3: rode kaart pestgedrag	20
Bijlage 4: stappenplan grensoverschrijdend gedrag bij leerlingen	21

Waarom een plan sociale veiligheid?

Leerlingen doen op school niet alleen vakkennis en –vaardigheden op, het is ook de plek waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten, kennis maken met de samenleving, met normen, waarden en omgangsvormen. Daar hoort bij dat zij leren, oefenen en soms ook grenzen overschrijden. Didactiek en pedagogiek begeleiden dit leer- en ontwikkelingsproces. In een veilig schoolklimaat zijn er grenzen en regels, wordt adequaat opgetreden tegen grensoverschrijdend gedrag en worden leerlingen aangemoedigd om positief gedrag te laten zien (Uit: Actieplan sociale veiligheid op school, PO-raad september 2014). In dit plan sociale veiligheid op de Kring hopen wij u inzicht te geven in de school specifieke, proactieve aanpak om een veilig klimaat te scheppen en te reguleren. We beperken ons daarbij niet tot de leerlingen en onderwijzend personeel, maar nemen hierin ook ouders en partners in de schoolomgeving mee.

Pedagogische huisstijl De Kring

De sociale veiligheid op school is gebaat bij een sfeer waarin harmonie en respect centraal staan en waarin pesten en ander agressief gedrag niet worden getolereerd. Een open en ondersteunende cultuur, waarin leerlingen een eigen verantwoordelijkheid hebben, bevordert hun welbevinden en vermindert problematisch gedrag. Het is daarbij belangrijk dat leerlingen, personeel en ouders zich bewust zijn van de kernwaarden en de daarvan afgeleide normen en regels die in de school gelden, dat zij deze naleven en dat er sancties volgen als zij dat niet doen (Uit: Actieplan sociale veiligheid op school, PO-raad september 2014).

Om u meer inzicht te verschaffen in de normen en waarden op De Kring hebben wij deze voor u beschreven in onze pedagogische huisstijl.

“Kom maar in de kring, je hoort erbij!”

In de kring voel jij je veilig, de absolute voorwaarde om je te ontwikkelen! In de kring ben je gelijk, niemand staat voor- of achteraan! Je bent verbonden, iedereen ziet een ander staan! De kring is ononderbroken, ontwikkelen doe jij je leven lang! Op De Kring mag jij je talenten en mogelijkheden leren ontdekken en laten zien.

De letters van De Kring vormen samen onze missie. De Kring staat voor:

Kwaliteit
Respect
Identiteit
Normen
Gezelligheid

Vanuit deze vijf aspecten werken wij aan goed onderwijs, in een veilige omgeving:

Kwaliteit

“Ontdek je talent”

Op De Kring staat een professionele cultuur hoog in het vaandel. Deze cultuur kenmerkt zich door het ontdekken en optimaal gebruik maken van je eigen talenten. Dit betekent dat we ons bewust zijn van onze sterke kanten en deze kunnen uitdragen naar kinderen, ouders en collegae. Dit betekent ook dat we systematisch werken aan onze ontwikkelpunten, want ontwikkelen doen wij ons leven lang. Dit geldt voor kinderen én leerkrachten. Communicatie, analyse, differentiatie, vakdidactische kennis en reflectie zijn belangrijke aspecten binnen het waarborgen en realiseren van goed kwalitatief onderwijs.

Respect

“Op De Kring mag je zijn wie je bent”

Op De Kring kenmerkt dit zich door openheid. Alles is bespreekbaar, hierbij is wederzijds begrip en respect van groot belang. Er is ruimte voor kinderen met verschillende achtergronden. Omdat onze kinderen opgroeien in een multiculturele samenleving schenken wij in ons onderwijs aandacht aan inzicht en kennis van andere culturen. Respect heb je niet alleen voor de ander en jezelf, maar ook voor je omgeving. Op een verantwoorde manier met de natuur omgaan is hier ook een onderdeel van.

Identiteit

“Een schoolleven vol verhalen over Leven en Licht”

De Kring is een christelijke school. Wij ervaren de verschillen tussen de kinderen als waardevol, omdat ze unieke schepselen van God zijn. Wij worden daarbij geïnspireerd door Gods woord. Om die reden schenken wij nadrukkelijk aandacht aan de kennis van de Bijbel en aan de beleving van het geloof in Jezus Christus. Wij doen dat met respect voor alle verscheidenheid waarin dat mogelijk is. In het schoolleven werkt dit door in de omgang met elkaar, in de verhalen en vieringen en in het zijn van een voorbeeld. In ons onderwijs staan daarom woorden centraal als: verantwoordelijkheid, gerechtigheid, rentmeesterschap, zorg en aandacht voor jezelf en voor elkaar, geborgenheid, dienstbaarheid en ontplooiing in de school als gemeenschap.

Normen

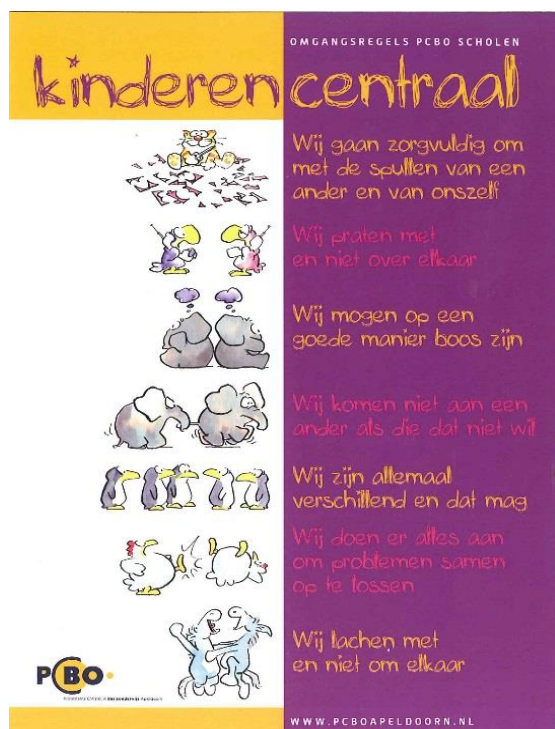
“Met eerlijke regels voor mij en voor jou”

Een sfeer waarin leerlingen, ouders en leerkrachten zich prettig voelen vinden wij erg belangrijk. We proberen elke leerling, binnen de grenzen van het mogelijke, tot zijn/haar recht te laten komen. Hierbij zijn duidelijke regels en duidelijke structuren onmisbaar. Wij hechten veel waarde aan het voorkomen en bestrijden van ‘pestgedrag’. De omgangsregels zijn door leerlingen en leerkrachten samengesteld. Deze regels gelden op school en daarbuiten. Het gehele jaar wordt er uitgebreid aandacht besteed aan de omgangsregels.

Gezelligheid

“Laat dus maar horen, klap maar en zing: wij staan vierkant achter De Kring!”

Plezier maken met elkaar is belangrijk op De Kring. Dit is te zien in de omgang met elkaar. Openheid en respect zorgen voor een gezellige sfeer op De Kring. Humor is volgens ons onmisbaar in een mensenleven. De momenten van samen zijn tijdens vieringen onderstrepen dit. Aan de verschillende vieringen wordt dan ook uitgebreid aandacht besteed.

Omgangsregels

De Kring kent een tiental regels die de omgangsvormen verduidelijken. Deze *schoolregels* staan in de schoolgids zodat deze ook bekendheid hebben buiten de schoolmuren.

Vanaf de kleutergroepen worden naast bovenstaande omgangsregels de begrippen “stop hou op!” en “stop, denk, doe” aangeboden. Kinderen kunnen zo duidelijk maken wanneer ze iets niet meer leuk vinden.

Leerkrachten maken kinderen bewust van hun acties door “stop, denk, doe” te benadrukken.

Wij verwachten van onze leerlingen, ouders en partners in de schoolomgeving dat ze zich kunnen vinden in onze normen en waarden en zich inspannen om de normen na te leven.

Een schoolbrede preventieve aanpak

Samen zorg dragen voor het welbevinden van onze leerlingen, daar staan wij voor. Om dit goed uit te kunnen dragen hebben wij de volgende afspraken gemaakt:

- Als leerkracht ben je je bewust van je eigen voorbeeldgedrag.
- Als leerkracht benoem je de verschillende emoties om leerlingen inzicht te geven.
- Als leerkracht voel je je verantwoordelijk voor het welbevinden van alle leerlingen in de school.
- Als leerkracht heb je oog voor het individuele kind.
- Als leerkracht geef je feedback op gedrag van leerlingen en van collegae en stuur je waar nodig bij. Je benoemt waar mogelijk positief gedrag van de leerling. Bij ongewenst gedrag spreekt de leerkracht de leerling aan. Incidenten worden gemeld aan de eigen leerkracht van de leerling.
- Als leerkracht neem je m.b.t. conflicten een neutrale houding aan.

Methodiek

We volgen in groep 1 t/m 8 de methodiek van GoedGedaan! voor het aanleren van sociale vaardigheden. Hoe begroet je anderen? Wat doe je als je boos bent? Wie zijn “vrienden” op internet? Om respectvol met zichzelf en anderen om te kunnen gaan, is het van belang dat kinderen een breed scala aan sociaal-emotionele competenties ontwikkelen. Om deze competenties te ontwikkelen maken wij op school gebruik van de methode GoedGedaan! van Malmberg. GoedGedaan! voldoet aan de kerndoelen socialemotionele ontwikkeling zoals die in het voorjaar van 2006 zijn vastgesteld, en besteedt aandacht aan inzichten en vaardigheden die nodig zijn voor goed (wereld)burgerschap. In de lessen werken de kinderen gedurende acht schooljaren stap-voor-stap aan twaalf sociaal-emotionele competenties.

De competenties waaraan stapsgewijs wordt gewerkt:

- Zelfkennis
- Omgaan met verschillen
- Relativeren
- Rekening houden met anderen

- Zelfvertrouwen
- Weerbaarheid
- Zelfbeheersing
- Samen spelen en werken
- Bewust keuzes maken
- Verplaatsen in anderen
- Samen op internet
- Omgaan met media-informatie

Op individueel niveau leert het kind zichzelf doelen stellen op sociaal emotioneel gebied (vanaf groep 5), in alle groepen wordt op groepsniveau gewerkt aan het ontwikkelen van de competenties. Op schoolniveau is het aanbod van competenties vastgelegd in een tijdspad verdeeld over het schooljaar. Dit draagt bij aan het spreken van dezelfde taal naar kinderen toe. Ook wordt middels de nieuwsbrief naar ouders uitgedragen aan welke competentie er in de komende tijd gewerkt wordt. Zo zijn ouders van onze aanpak op de hoogte en kan er desgewenst samenhang worden gecreëerd tussen de aanpak thuis en op school. Verder maken de kinderen in de groep elk schooljaar eigen regels en afspraken. Deze worden zichtbaar opgehangen en zijn gedurende het hele jaar terug te vinden in alle groepen. In groep 8 helpen de leerlingen bij het naleven van de regels, onder andere door in de buitenpauze te worden ingezet als pleinmediator.

SCOL

Met behulp van een leerlingvolgsysteem (SCOL) wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen twee keer per jaar bekeken en geregistreerd. Voor iedere leerling wordt een vragenlijst ingevuld door de leerkracht(en). Op deze manier worden de sociale competenties in kaart gebracht vanuit het oogpunt van de leerkracht.

De LeerlingSCOL is een aanvullende module op de Sociale Competentie Observatie Lijst (SCOL). De LeerlingSCOL is ontwikkeld, omdat het van belang is te weten hoe leerlingen zelf denken over hun sociale competenties. Zo kan het oordeel van de leerkracht, gemeten met de SCOL, vergeleken worden met het resultaten van de LeerlingSCOL. De LeerlingSCOL is bedoeld voor bovenbouwleerlingen.

De uitkomsten van de Scol, ingevuld door leerkracht en leerling, geven de leerkracht handvaten om planmatig te werken aan de ontwikkeling van sociale competenties van (groepjes) leerlingen.

Vertrouwenspersonen

Als school hechten we veel waarde aan sociale veiligheid. Zo proberen we in een vroeg stadium grensoverschrijdend gedrag te signaleren, zoals pesten, discrimineren, ongewenste intimiteiten, agressie of geweld. Ons doel is om hier preventief en adequaat op te reageren. Een veilige school draagt bij aan een positief klimaat waarin leren plezierig is en leerprestaties positief beïnvloed worden.

Ook problemen in de thuissituatie kunnen aanleiding zijn om een beroep te doen op ons als vertrouwenspersoon. Alle kinderen, ouders, leerkrachten en overige betrokkenen vanaf groep 1 kunnen hun zorgen of problemen met ons delen.

De vertrouwenspersonen op PCBO De Kring zijn:

- Astrid Wolven, ouder, werkzaam als Kinder- en Jeugdcoach
- Joke Beekman, leerkracht van groep 1 /2 en Intern Begeleider onderbouw

Aanpak wanneer grenzen overschreden worden

Ondanks onze schoolbrede preventieve aanpak kunnen zich situaties voordoen waarbij grenzen overschreden worden. Waar mogelijk proberen wij incidenten in samenwerking met de eigen leerkracht op te lossen. Denk aan ruzie. De mate van ernst van het incident bepaalt of de leerkracht de ouders informeert. De gesprekken die we voeren met de leerlingen n.a.v. een incident rondom grensoverschrijdend gedrag doen we volgens het 4G-model. Gebeurtenis, Gedachten, Gevoelens, Gedrag (Zie bijlage 1).

Het pestprotocol

Ook op basisschool “De Kring” komt pestgedrag voor. Het is niet aan de orde van de dag en ook niet sfeerbepalend, dit willen we graag zo houden. Daarom hanteren we op De Kring bij pesten het pestprotocol.

Het pestprotocol zal er jammer genoeg niet voor zorgen dat pestgedrag volledig geweerd zal worden. Maar het protocol zal de leerkrachten op “De Kring” wel richtlijnen geven welke kunnen helpen bij het oplossen van pestgedrag. Het protocol moet uiteindelijk ondersteuning geven aan iedere leerkracht, zodat iedere leerkracht op dezelfde wijze de pester en de gepeste zal kunnen ondersteunen.

Gepeste kinderen moeten zich gehoord voelen en tegelijkertijd moet pestgedrag bespreekbaar zijn. Er moet een sfeer van vertrouwen en veiligheid zijn zodat kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Wat verstaan wij onder pesten?

Definitie: Pesten is (psychisch, fysiek of seksueel) systematisch geweld van één of meerdere leerlingen ten opzichte van een of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen.

Pesten en plagen, waar zit het verschil?

Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een peestsituatie voortvloeien. Plagen mag wel, pesten niet. Maar wanneer is het nog plagen en wanneer wordt het pesten?

Plagen	Pesten
Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.	Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk.	Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf na een korte tijd).
Speelt zich af tussen “gelijken”, er is geen machtsverhouding.	Ongelijke strijd. De onmachtgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pestkop. Bij pesten is het ene kind sterker en het andere kind zwakker.
Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend en agressief worden ervaren.	De pestkop heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.

Meestal één tegen één.	Meestal een groep (pestkop en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
Wie plaagt ligt niet vast. De ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander.	Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pestkop is meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).
Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en/of fysiek schade op en is in staat zich te verweren.	Het gepeste kind voelt zich eenzaam en verdrietig, hij of zij is onzeker en bang. Bij pesten kan er een blijvende psychische en/of fysieke schade optreden.

Plagen mag, van plagen word je sterk(er), plagen is goed om voor je zelf te leren opkomen, plagen is goed voor je sociaal-emotionele ontwikkeling. Pesten kan en mag niet!

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Wat verstaan wij onder digitaal pesten?

Op internet of via de telefoon kun je ook door iemand gepest worden die je niet kent. Het hacken van email-accounts, bedreigingen of het plaatsen van vervelende foto's zijn voorbeelden van digitaal pesten.

Gepest worden is allesbehalve leuk. Wanneer je in de buurt, op de vereniging of op school gepest wordt, weet je wie de pestkop is. Op internet of via de telefoon werkt dit anders, daar kun je ook door iemand gepest worden die je niet kent. Juist dit onbekende maakt het pesten via mail, chats, sms, app en telefoontjes zo vervelend. Digitaal pesten kan op school maar ook, en vooral, thuis gebeuren. Als je je telefoon op zak hebt maar ook als je rustig achter je eigen computer zit. De scheldwoorden, de beledigingen, de bedreigingen kunnen ervoor zorgen dat je je zelfs in je eigen huis niet meer veilig voelt.

Tijdens de informatieavond aan het begin van het schooljaar besteden de leerkrachten in de bovenbouw (5-8) aandacht aan het digitaal pesten via sociale media. Wilt u hier meer over weten dan kunt u contact opnemen met de directie van PCBS De Kring.

Kenmerken van de pester

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt

Kinderen die pesten zijn vaak juist fysiek wel de sterkste uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee bij het gedrag naar een slachtoffer. Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer. Alles is immers beter dan door de "machtige pester" zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en storen zich nergens aan en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen. Het profiel van de pester is sterk zelf bevestigend, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die de dommerds de loef afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken. "Wie maakt mij wat?"

Het komt ook regelmatig voor dat een pester een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren. "Laten pesten doet pesten".

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

Kenmerken van de gepeste

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen gepest worden in situaties waarin pesters al de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen. Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een ander clubje. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie. Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt.

Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten. Jongens die worden gepest horen bijna nooit tot de motorisch beter ontwikkelde kinderen.

Signalen die wijzen op pestgedrag

Door middel van een goede observatie kunnen al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in verschillende onderwijsleersituaties of tijdens het spel, kunnen peestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

Het kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en "verliest" sportkleren en eigendommen. Het kind is zeker op als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand. Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Het is vaak verdrietig of heeft onverwachte stemmingswisselingen. In sommige gevallen is het kind onhandelbaar, agressief en overspannen. Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen of om op feestjes te komen. Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider. Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over. De schoolresultaten worden opeens veel slechter. Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt, en is meteen na de bel weer weg. Op zondagavond of voor het kind naar school moet, is het bijzonder gestrest, en zoekt redenen om niet naar school te moeten.

Signalen bij de pester:

Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies. Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn. Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen. Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje. Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film. De pester is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn. De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens. Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek. Je krijgt de indruk dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegen de leraar is het volzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Positief gedrag

Positief gedrag van leerlingen wordt gecompimenteerd en op deze wijze beloond.

Ouders

Als school zijnde kunnen wij niet alleen zorg dragen voor een veilige basisschool. Om dit doel te behalen moeten school en ouders actief samenwerken. Wederzijds vertrouwen in ouders en school draagt ertoe bij dat informatiestromen goed lopen en pestgedrag eerder gesignaleerd wordt.

Om preventief pestgedrag te signaleren en tegen te gaan wordt de volgende actie ondernomen:

- Ouders kunnen thuis bekendheid geven aan de schoolregels doordat de regels in de schoolgids en op de site vermeld staan.

Leerkrachten

Leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van pestgedrag en zijn vaardig in het signaleren en remediëren van pestgedrag. Alle leerkrachten zijn in het bezit van het pestprotocol en handelen conform de hierin genoemde afspraken en stappen.

Afgepaste begeleiding als pestgedrag wordt gesignaleerd

Indien pestgedrag wordt geconstateerd, kan op de hieronder beschreven wijze begeleiding aan kinderen en ouders worden gegeven.

Begeleiding van de gepeste leerling:

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten?
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld: je niet afzonderen.
- Het gepeste kind laten inzien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling (soms zonder dat deze leerling het weet) en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet over beschermen: bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie, waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiding van de pester:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest; belonen als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdzorg; huisarts; GGD.

Begeleiding van de zwijgende middengroep:

- In woord en daad moeten de leerkrachten steeds het signaal afgeven dat pesten grensoverschrijdend gedrag is en niet wordt getolereerd.
- Pestgedrag moet in de groep regelmatig aan de orde komen. Een pestsituatie in de groep als uitgangspunt nemen is niet raadzaam. Beter is het onderwerp daar bovenuit te tillen, bijv. aan de hand van een krantenartikel, een verhaal.
- Duidelijke regels over omgaan met elkaar, het aanvaarden van verschillen, het uitspreken en oplossen van ruzies zullen het pestgedrag tegengaan.

Adviezen aan de ouders van de school

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open; blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeer contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen. Vraag ook wat er goed gaat op school of op straat.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Maak geen opmerkingen als: "Als ze mij gepest zouden hebben, dan...", want dat zijn opmerkingen waaruit uw kind kan halen dat u in hem of haar teleurgesteld bent.

Ouders van een pester:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Ga na of uw kind veel echte vrienden heeft. Of zijn het alleen volgelingen.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Welke stappen worden er ondernomen als pestgedrag wordt gesignaleerd?

Het doel van het ingrijpen bij pestincidenten is pesten direct te doen stoppen en ernstigere voorvallen te doen voorkomen. In situaties waarin pestgedrag toch wordt gesignaleerd, wordt het onderstaande stappenplan gehanteerd en in gang gezet door de leerkracht die het pestgedrag signaleert, dit kan dus de eigen leerkracht zijn of een andere leerkracht.

Stap 1: Samen oplossen

De kinderen proberen er eerst zelf en samen uit te komen. Binnen onze methode 'Goed Gedaan!' krijgen de kinderen hiervoor handvaten aangereikt. Essentieel is dat de kinderen leren de uitspraak "STOP HOU OP!" serieus te nemen.

Stap 2: Melden

Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht om het probleem aan de groepsleerkracht te melden. Leerlingen moeten weten dat het melden van pesten geen klikken is. Leerkrachten maken dit in de groep ook duidelijk. Als er dan nog steeds pestgedrag gesignaleerd wordt, onderneemt de signalerende leerkracht actie: STAP 3.

Stap 3: Waarschuwen

De signalerende leerkracht:

- Bespreekt direct samen met de leerling en de pester(s)/volgelingen de gesignaleerde peestsituatie en de consequenties*.
- Licht de groepsleerkracht in en draagt het aan hem/haar over.

De groepsleerkracht:

- Bespreekt de consequenties met pester(s).
- Geeft een korte beschrijving in Parnassys van de pester(s) en de gepeste(n)-> incidentregistratie -> onderwerp: incidentregistratie waarschuwing peestsituatie.
- Bespreekt dit met de intern begeleider.
- Licht de ouders in.

De pester(s):

- Krijgt de **waarschuwing** dat bij een volgende peestsituatie de “gele kaart” volgt.
- Wordt op de hoogte gebracht van het feit dat het incident aan de eigen leerkracht wordt gemeld en aan hem/haar wordt overgedragen.

De gesprekken die we voeren met de leerlingen doen we volgens het 4G-model. Gebeurtenis, Gedachten, Gevoelens, Gedrag. (bijlage 4)

Stap 4: Handelen/gele kaart

Als de peestsituatie zich herhaalt:

De signalerende leerkracht:

- Bespreekt wederom direct samen met de leerling en de pester(s)/volgelingen de gesignaleerde peestsituatie.
- Licht de groepsleerkracht in en draagt het aan hem/haar over.

De groepsleerkracht:

- Deelt een **gele kaart** uit aan de pester(s) en bespreekt de consequenties*.
- Beschrijft de peestsituatie op het **gele formulier pestgedrag** (bijlage 2).
- Vult in Parnassys incidentregistratie in -> onderwerp is: incidentregistratie gele kaart.
- Brengt de ouders van de gepeste, van de pester en de intern begeleider op de hoogte en er wordt geprobeerd in goed overleg met alle partijen samen te werken aan een bevredigende oplossing (zie hoofdstuk 4).
- Bespreekt de toedracht in kringgesprekken binnen de groep.
- Bespreekt het incident in het team; we zijn samen verantwoordelijk.

De pester:

- Krijgt een gele kaart, wordt op de hoogte gebracht van bovenstaande handelingen
- Krijgt de waarschuwing dat bij een volgende peestsituatie de “rode kaart” volgt.

Stap 5: Handelen/rode kaart

Als de peestsituatie zich opnieuw herhaalt:

De signalerende leerkracht:

- Bespreekt wederom direct samen met de leerling en de pester(s)/volgelingen de gesignaleerde peestsituatie.
- Licht de groepsleerkracht in en draagt het aan hem/haar over.

De groepsleerkracht:

- Deelt een tweede gele kaart, en dus een **rode kaart** uit aan de pester(s) en bespreekt de consequenties*.
- Beschrijft de peestsituatie opnieuw, maar nu op het **rode formulier pestgedrag** (bijlage 3)
- Vult in Parnassys incidentregistratie in -> onderwerp is: incidentregistratie rode kaart.
- Brengt de ouders van de gepeste, die van de pester en de intern begeleider op de hoogte.

De pester:

- Krijgt een **rode kaart** en wordt op de hoogte gebracht van de consequenties*.

*Consequenties kunnen zijn:

- Een Powerpoint maken over pesten/zinloos geweld.
- Tijdens de pauze binnen blijven.
- Een spreekbeurt houden over pesten/zinloos geweld.
- Een verhaal schrijven over pesten/zinloos geweld.

Dan wordt gezamenlijk met betrokken leerlingen, ouders, intern begeleider en de groepsleerkracht een plan van aanpak/handelingsplan opgesteld, en er worden afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerlingen gemaakt. Dit plan van aanpak wordt vastgelegd in Parnassys. Indien noodzakelijk wordt hierbij hulp ingeschakeld bijv.: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdzorg, huisarts en/of GGD.

Wanneer het stappenplan zoals hierboven beschreven niet van toepassing is, maar er wel sprake is van een onveilige situatie voor een of meerdere leerlingen, ouders, verzorgers of onderwijzend personeel, spreken we van grensoverschrijdend gedrag. Het protocol grensoverschrijdend gedrag wordt dan in werking gesteld.

Definitie grensoverschrijdend gedrag PCBO De Kring

Wij definiëren grensoverschrijdend gedrag als volgt: Gedrag waardoor de veiligheid en het gevoel van veiligheid en/of eigenwaarde binnen de schoolomgeving wordt aangetast door leerlingen, ouders, verzorgers of teamleden.

Kenmerken van grensoverschrijdend gedrag:

- Verbale en/of schriftelijke (bijv. middels social media) agressie: grof en kwetsend taalgebruik naar medeleerlingen, ouders en/of teamleden. Hiertoe worden ook discriminerende, racistische en/of seksueel getinte opmerkingen gerekend en het bedreigen of intimideren van anderen.
- Fysieke agressie: zoals slaan, schoppen, bijten en bespugen van medeleerlingen, ouders en/of teamleden. Ook het gooien van spullen naar personen wordt hiertoe gerekend.
- Seksuele intimidatie of seksueel getinte aandacht
- Moedwillig mee naar school nemen van gevaarlijke wapens of andere ongewenste zaken zoals alcohol of drugs.
- Het moedwillig verstoren van de orde binnen of buiten de groep.
- Het moedwillig vernielen of onvreemden van materiaal.
- Weglopen buiten de invloedssfeer van de school.

Interpretatie door de professional van grensoverschrijdend gedrag bij leerlingen:

- Corrigeerbaarheid van de leerling (kan de leerling gestopt worden?)
- Frequentie van het grensoverschrijdend gedrag (incidenteel of structureel?) We spreken van structureel grensoverschrijdend gedrag wanneer voor de derde keer binnen vier weken een incident plaats vindt.

- Leeftijdsadequaat handelen: (wanneer een kleuter een medeleerling slaat heeft dat een andere lading dan wanneer een bovenbouw-leerling dat doet. De inschatting hiervan is aan de professional die een afweging maakt op grond van de ontwikkelingspsychologie. Op grond hiervan kan gesteld worden dat een leerling van 9 à 10 jaar een ontwikkeld empathisch vermogen heeft).
- Omstandigheden rondom het grensoverschrijdend gedrag.

Acties bij grensoverschrijdend gedrag van een leerling:

Bij een **eerste incident van grensoverschrijdend gedrag** wordt hiervan een notitie gemaakt in Parnassys: incidentregistratie -> onderwerp 'eerste incident grensoverschrijdend gedrag'. Ouders worden telefonisch op de hoogte gesteld, er wordt benoemd dat het gaat om grensoverschrijdend gedrag.

Bij een **tweede incident van grensoverschrijdend gedrag** binnen vier weken na het eerste incident wordt wederom een notitie gemaakt zoals bij incident 1, incidentregistratie -> onderwerp: 'tweede incident grensoverschrijdend gedrag'. Ouders worden ook nu telefonisch op de hoogte gesteld. Gemeld wordt dat het de tweede keer binnen korte tijd is en dat we dat opvallend vinden. Ook wordt gemeld dat bij een volgend incident binnen vier weken het protocol grensoverschrijdend gedrag wordt ingezet.

Derde incident, eerste stap binnen het protocol:

- Tijdens een incident neemt een collega de bewuste leerling, zo nodig, tijdelijk over.
- Indien aanwezig wordt de hulp van de intern begeleider of een andere collega zonder groep ingeroepen.
- Een incident heeft voorrang op andere werkzaamheden.

Wanneer de rust is teruggekeerd en er een gesprek heeft plaatsgevonden tussen de bewuste leerling en de leerkracht wordt bepaald: - of de leerling terug kan naar de groep - of de leerling een dag(deel) met gericht werk doorbrengt in een andere groep.

De leerkracht stelt de ouders/verzorgers dezelfde dag middels een gesprek op de hoogte van het gebeuren en maakt, indien nodig, op een zo kort mogelijke termijn een afspraak met de ouders/verzorgers, het kind en een andere collega.

Indien de agressie van de leerling zich direct richtte op het personeelslid, zal een lid van het managementteam (MT) standaard bij dit gesprek aanwezig zijn. Mogelijk wordt een gesprek daarom uitgesteld.

De leerkracht stelt binnen een week een incidentbeschrijving op en zet dit in Parnassys: notitie maken met als onderwerp "protocol grensoverschrijdend incidentnummer...". In deze notitie wordt kort het incident beschreven en worden gemaakte afspraken en genomen stappen genoteerd. Hiervan maakt de leerkracht melding bij de intern begeleider.

Vierde incident, tweede stap binnen het protocol:

Na een volgend incident van gelijke orde binnen 4 weken volgt de procedure van het eerste incident binnen het protocol. Daarnaast krijgt de leerling een officiële schriftelijke waarschuwing van de directie die door de ouders/verzorgers ondertekend dient te worden. Dit document wordt eveneens opgenomen in Parnassys en dit wordt gemeld bij de intern begeleider. Na een tweede incident

langer dan 4 weken na het eerste incident, volgt de procedure van het eerste incident en is een MT-lid aanwezig bij het gesprek.

Vijfde incident, derde stap binnen het protocol:

Na een volgend incident binnen 4 weken na het tweede incident binnen het protocol, volgt weer de procedure van het eerste incident. Daarnaast gaat de school over tot vervolgstappen. Deze vervolgstappen (genomen door het MT) kunnen de volgende zijn, zie ook de schoolgids:

- Advies tot schorsing van de leerling bij de Raad van Bestuur van Stichting PCBO Apeldoorn (De leerplichtambtenaar wordt op de hoogte gesteld).
- Inzetten traject herplaatsing op een andere school.
- Advies tot verwijdering van de leerling (leerplichtambtenaar en Bevoegd gezag worden op de hoogte gesteld, het MT neemt de uiteindelijke beslissing).

NB. 1 : Het MT kan afwijken van boven genoemde stappen en kan besluiten een leerling eerder in dit traject de toegang tot de school te weigeren indien de veiligheid van alle aanwezigen niet gewaarborgd kan worden.

NB. 2 : In bovenstaand stappenplan wordt uitgegaan van het eerste, tweede en derde incident. Hieraan wordt ook zoveel mogelijk gevolg gegeven. Het is echter aan het MT om te bepalen wanneer de officiële waarschuwing wordt uitgedeeld en wanneer en/of de overige maatregelen worden gehanteerd. Dit heeft o.a. te maken met de aard van de incidenten.

NB. 3 : De incidentregistratie en de schriftelijke waarschuwing (uit stap 2) grensoverschrijdend gedrag (waarop de handtekening van ouders) worden gescand en binnen Parnassys opgenomen in het dossier van het bewuste kind. Bij aanmelding van deze leerling bij een andere basisschool of school voor Voortgezet Onderwijs wordt de officiële waarschuwing met de overige overdrachtsgegevens meegezonden. Er wordt bekeken of deze gegevens nog actueel zijn. Indien er binnen een termijn van één schooljaar zich geen incidenten meer hebben voorgedaan, wordt de incidentregistratie niet meegezonden.

Actie bij grensoverschrijdend gedrag van een ouder:

Voor ouders gelden de volgende omgangsvormen:

- We hebben een respectvolle houding ten opzichte van elkaar: breng dingen op de plek waar het hoort.
- We vallen een ander niet fysiek en/of psychisch lastig, bedreigen een ander niet, vallen een ander niet aan en negeren een ander niet.
- We dringen onze mening niet op aan een ander.
- We dringen niet binnen in de persoonlijke levenssfeer van een ander.
- We maken geen misbruik van onze macht.

Eerste incident:

- De leerkracht beëindigt het gesprek met de ouder direct.
- De IB-er voert dezelfde week een gesprek met de ouder over het incident.
- De IB-er maakt een notitie van dit gesprek in Parnassys.

Tweede incident:

- De leerkracht beëindigt het gesprek met de ouder direct.
- Het MT voert dezelfde week een gesprek met de ouder over het incident.
- Het MT geeft in dit gesprek een officiële waarschuwing aan de ouder.

- De ouder mag niet meer met de leerkracht alleen in gesprek: een tweede teamlid moet daarbij aanwezig zijn.
- Het MT maakt een notitie van dit gesprek in Parnassys.

Derde incident:

- De leerkracht beëindigt het gesprek met de ouder direct.
- Het MT geeft de ouder een sanctie, zoals een tijdelijk pleinverbod. De duur hiervan hangt af van de ernst van de incidenten. Het MT beslist over de duur en de sanctie.
- Het MT maakt een notitie van dit gesprek in Parnassys en stelt het team op de hoogte.

Actie bij grensoverschrijdend gedrag van een teamlid:

Bij grensoverschrijdend gedrag van een teamlid wordt eerst naar het teamlid zelf toegegaan. Wordt dit met het teamlid zelf niet voldoende opgelost, dan kan er een melding worden gedaan bij IB, MT. Eventueel wordt er door IB of MT melding gedaan bij het PCBO-bestuur. Zij ondernemen verdere stappen.

Bijlage 1: het GGGG-model

Ingevuld door: _____

Naam leerling:	
Groep:	
Datum:	
Naam/namen overige betrokkenen:	
Korte beschrijving van de situatie:	
Gedachte	
Gevoel:	
Gedrag	
Gevolg	
Had je het anders willen doen? Zo ja, wat zou je veranderen?	

Bijlage 2: gele kaart pestgedrag

Ingevuld door: _____

Naam leerling:	
Groep:	
Datum:	
Naam/namen pester(s):	
Naam/namen overige betrokkenen: (gepeste, meelopers)	
Korte beschrijving van de peestsituatie:	
Ondernomen stappen (gesprek pester + gepeste, etc.):	
Gemaakte afspraken:	
Handtekening ouder(s):	Handtekening leerkracht/ Intern begeleider:

Bijlage 3: rode kaart pestgedrag

Ingevuld door: _____

Naam leerling:	
Groep:	
Datum:	
Naam/namen pester(s):	
Naam/namen overige betrokkenen: (gepeste, meelopers)	
Korte beschrijving van de peestsituatie:	
Ondernomen stappen (gesprek pester + gepeste, etc.):	
Gemaakte afspraken:	
Handtekening ouder(s):	Handtekening leerkracht/ Intern begeleider:

Bijlage 4: stappenplan grensoverschrijdend gedrag bij leerlingen

Incident 1: notitie in Parnassys: notitie -> incidentregistratie -> onderwerp “eerste incident grensoverschrijdend gedrag”. Ouders telefonisch op de hoogte stellen.

Incident 2: notitie in Parnassys: notitie -> incidentregistratie -> onderwerp “tweede incident grensoverschrijdend gedrag”. Ouders telefonisch op de hoogte stellen, melden dat dit opvallend is, noemen dat bij een volgend incident het protocol grensoverschrijdend gedrag wordt ingezet.

Incident 3, eerste binnen het protocol:

- Collega neemt leerling over.
- Na rust:
  - A. leerling gaat terug naar de groep.
  - B. leerling brengt dag(deel) met gericht werk door in andere groep.
- Ouders middels gesprek op de hoogte gesteld, eventueel afspraak maken.
- MT aanwezig bij agressie van leerling richting leerkracht.
- Incidentbeschrijving in Parnassys.
- Melding maken bij IB, MT.

Incident 4 (binnen 4 weken na incident 3), tweede binnen protocol:

- Zie incident 1 binnen protocol.
- Officiële schriftelijke waarschuwing van MT naar ouders, getekend retour.
- Inscannen en in Parnassys opslaan.
- Melding maken bij IB, MT.

Incident 5 (binnen 4 weken na incident 4), derde binnen protocol:

- Zie incident 1.
- MT neemt vervolgstappen.